

AMICULU SCÓLEI

fóia pentru naintarea invetiamentului si a educatiunei
la Romani.

Ese in tóta Samba'ta. — Pretiulu abonamentului pentru provinciile austriace: pe anu 4 flor., pe siése luni 2 flor. 25 cr., pe trei luni 1 flor., 25 cr.; — éra pentru Romani'a: pe anu 30 piastrii (lei) si pe semestru 16 piastrii. — Pentru inseratiuni se vor responde 5 cr. de serie. — Abonarea se face la postele c. r. si pela DD. corespondinti.

Cuventu de deschidere

rostitu in Ima adunantia generala din 19. Aprile
(1. Maiu) 1862 a Reuniunei romane din Cer-
nauti de A. Hurmuzachi.

Zwischen dem Individuum und der Menschheit steht aber die Nation, mit ihrer besonderen Sprache und Literatur, mit ihrer eigenthümlichen Abstammung und Geschichte, mit ihren besonderen Sitten und Gewohnheiten, Gesetzen und Institutionen, mit ihren Ansprüchen auf Existenz, Selbstständigkeit, Vervollkommenung, ewiger Fortdauer u. s. w. Wenn das Individuum hauptsächlich durch die Nation und in der Nation geistige Bildung, productive Kraft, Sicherheit und Wohlstand erlangen kann, so ist die Civilisation des menschlichen Geschlechtes nur gedenkbar und möglich vermittelt der Civilisation und Ausbildung der Nationen.

(Frd. List: polit. Oeconomie.)

Préonoratiloru Domni!

Inviatu de comitetulu provisoriu alu reuniunii nóstre de a ve salutá si a ve bineventá pe Dvóstre in numele lui, me simtu onoratu, dara si umilitu totodata prin asta insarcinare a lui; umilitu sunt, sciindu bine, ca sunt intre noi alti barbati mai demni, mai bine meritati decatu mine, si cari totodata ar' fi implinitu cu mai bunu succesu chiamarea impusa mie astadi de impregiurari; ve rogu dara domniloru, se fiti bine incredintiati, ca nu eu am pretinsu la asta onóre. Totu asiá incre-

dintiati se fiti inse, domniloru si fratiloru, ca pretiuescu multu, ca sunt aduncu petrunsu de onórea a luá astadi, chiaru la deschiderea reuniunei nóstre cuventulu inaintea unei adunari nutiunale cu scopu atatu de nobilu si frumosu, si care in multe priviri promite atatea roduri, atatea rezultate bune si salutarie pentru viitoriu.

Insarcinarea mea, domniloru si fratiloru, cuprinde indatorirea a ve spune mai antaiu si genes'a acestei reuniuni, adeca istori'a scurta a ei: cum s'au infintiati, care au fostu origiunea si motivele ei? Nu voiu lungi vorb'a in asta privire si voiu responde cu puçine cuvinte, cu unu adeveru vechiu si recunoscutu: ca adeca reuniunea nóstra s'au nascutu prin puterea cea mai tare si legitima, prin puterea ideii, ca o idee, candu este buna si adeverata, se comunica spiriteloru, se inradacinéza in inimile ómeniloru, cresce si se'ntaresce si devenindu matura, 'si face apoi drumu prin tóte greutatile, scie si póte invinge ori ce pedeci, care s'ar' opune realisarei sale. Éta in done cuvinte istori'a reuniunii nóstre, éta titlulu celu mai bunu si legitimu alu esistintiei sale.

Acumu inse éta intrebarea dara, cum de s'au nascutu si la noi, s'au ca s'au latitu si s'au intaritu pana de a se realizá, a luá trupu si fiantia inaintea nóstra, asta idee?

. Si aici responsulu 'mi este usioru, ca am trebuntia numai a amintí, cum asta idee a consciintiei, a demnitatii, a desvoltarii

natiunale, este unulu si anume celu mai maretiu si fericitoriu din rezultatele civilisatiunii generale, unulu din produsele intregii istorii si desvoltari omenesci, este unulu din acele adeveruri mantuitoare si puternice, carele descoperitu sau mai bine dicendu, produsu de geniulu umanitatii, petrunde toate poporele si toate mintile si devine de acolo pentru totdeauna unu principu si o conditiune a propasirei omenesci. Tota propasirea, tota desvoltarea lumei provine si aterna dela cultura, care este scopulu omenirei. Tota cultura, pentru ca se fia adeverata, se cuprinda, se petrunde unu poporu, trebuie se pornesca, se isvorasca din insasi fiinti'a lui, se fia amesurata, potrivita caracterului, insusiriloru deosebite, individualitatii sale. Acesta este adeverulu celu mare, carele jacendu in sentiulu omeniloru de seculi, s'au recunoscutu mai lamuritu in secululu nostru, incatu s'au enunciatu si s'au formulatu si in teorie ca principu, ca dreptulu firescu, pe care 'lu au poporele de a-si cultivi, de a-si desvoltati individualitatea, natiunalitatea sa. Acestu mare adeveru s'au redusu din esperiinti'a timpuriloru, dupa marturi'a istoriei, care ne arata ca progresulu generalu, ca cultura universala nu este decatu sum'a din cultura fiecarei natiuni, si ca calea cea mai dreapta si firesca spre implinirea scopului omenirei, nu este aceea a cosmopolitismului, carele se desbraca de'ntaiu de fiinti'a sa, imbraca o fiintia noua dara straina — si carea nici odata nu se pote contopi cu geniulu propriu unei natiuni — ca apoi cu unu incungiuru se ajunga erasi la cultivirea natiunii sale, unu incungiuru ostenitoriu si zadarnicu, care inca nici odata nu au ajunsu la scopu.

Éta care este invetiatur'a istoriei, si éta dece toate poporele, desteptate la consciinti'a de sine, au recunoscutu ca nu-si potu implini aminterea indatorirea ce o au, de a contribuati

scopulu generalu alu omenirei, a conlucra fiecare la opulu maretiu alu civilizatiunii universale decatu prin desvoltarea si inaintarea propriei sale culturi.

Instinctulu naturei insusi si esperiinti'a de toate dilele ne demustra acestu adeveru, ca dupa cum comunicamu mai lesne ideile, cunoscintiele, impresiunile nostre celoru mai aproape de noi, fratiloru, copiiloru, amiciloru, celoru intru'nu cuventu, acarora fiintia o cunoscemu mai bine, asia si mai lesne vomu fi intielesi de acei, carii suntu de o fiintia, de o origine cu noi, si firesce é dara, ca cu acestia mai antaiu ne insoçimu la ori ce lucrare.

Unu adeveru, care strabate tota lumea, o trebuintia, care se simtiesce de toate poporele, care este unu postulatulu a-lu timpului, cum nu l'am fi semtitu si noi? si noi, carii in fine au ajunsu la cunoscinti'a si la consciinti'a, ca suntemu si noi o personalitate, ca avemu si noi o fiintia proprie, cu care ne-au inzestratu creatoriulu, pe care parinti nostri ne-au pastrat-o prin seculii barbariei, si pe care si noi suntemu datori a o pastrati cu santietate si a o transmite nevetamata si nestruncinata urmasiloru nostri. Midiloculu celu mai propriu, chipulu celu mai siguru, arm'a cea mai puternica, conditiunea neaparata spre acest'a este — cultura, este latirea cunoscintieloru, imprastierea lumineloru intre poporu, redicarea, inaltarea lui intielesuala si morala, este impartasirea natiunii la progresulu generalu prin propasirea si desvoltarea sa proprie, este iniciarea ei si apoi conlucrarea ei la toate scopurile, la toate nasuintiele generose si civilizatoare.

Daca este unu adeveru, astadi mai presusu de tota indoel'a, ca sciinti'a este putere, atunci este totu asiá de adeveratu, ca cultura este vietia. Am simtitu trebuinti'a culturai, fiindu ca am simtitu trebuinti'a vietiei cu consciinti'a de sine, adeca trebuinti'a

cá se traimu cá acei ce suntemu, si se nu ne perdemu in noianulu unei multimi ne-caracterisate de individi, ci se ne desvoltamu cu fiint'a pe care o avemu din fire, dupa plecarile, insusirile si facultatile geniului propriu, se nu incetamu de a fi romani candu dorimu si cercamu a ne cultivá, ci si pe terêmulu acesta, si mai cu sêma pe acesta se fimu si se remanemu romani, cá cultivindu-ne se nu ne departamu, se nu ne instrainamu natiunei, poporului, acaruia fii suntemu, ci din contra se contribuimu si noi dupa puterile nóstre, se aducemu si noi partea nóstra la cultur'a lui, impartasîndu-ne totodata si noi la rezultatele fratiloru nostri.

Reuniunea, pe care o inauguramu astadi, este cea mai vie, cea mai fericitoare si binecuvantata marturie, ca am semtitu aduncu asta trebuintia, ca ne-am petrunsu de necesitatea a ne desteptá din a mortîrea in care am jacutu unu timpu pré 'ndelungatu si a incepe o viétia nóua, mai ca asi dice o viétia vie, adeca nu lînceda, vegatóre, pasiva si desiérta cá pan' acum, ci desteapta, cu getatóre, in cordata spre unu scopu maretiu si seriosu, activa, cu unu cuventu: o viétia morala si de cultura.

Éta carele este in generalu scopulu acestei reuniuni, — scopu nobilu si binecuvantatu, scopu de cultura, de propasîre intielesuala, scopu de pace si de in-fratîre.

In specialu si precisatu, dupa cumu é lamuritu mai deaprópe in statute, scopulu reuniunii este: de a dá intielegintiei natiunale din patrie posibilitatea de a cunósce produsele literaturii romane din tóte ramurile, de a lege si a studiá foile si cartile acestei, de a fi prin urmare unu midilocu de intalnire pentru toti compatriotii doritori de a urmari propasîrea culturai natiunale, tóte misicarile si manifesta-

rile geniului romanu, de as-i lamurí prin conversatiune si desbatere ideele, de a se consultá fratiesce despre tóte obiectele care se tienu de ramulu artelor, sciintieloru si a-lu literaturii.

Inaltulu gubernu, recunoscêndu legitimitatea scopului acestuia precumu totodata si a-deverulu, ca cu catu unu poporu é mai zelosu de a se luminá, cu atata elu devine unu membru mai folositoriu a-lu statului, se petrunde si implinesce mai cu scumpatate datoriile cetatienesci, fara 'ngreudere au confirmatu statutele reuniunei, invoidu totodata infintiarea ei. Suntemu datori a recunósce cu multiamire incredere acést'a a gubernului, la care vomu respunde prin vechi'a si cunoscut'a loialitate a romaniloru, carii totdeuna au sciutu respectá cu santietate legile publice, incredintiati fiindu, ca aceasta este cea mai antaia datorie, precumu si cea antaia virtute, dara totodata si tari'a cetatieniloru.

Acestu principu, asta convingere va petrunde si va conduce pe totu viitoriulu reuniunea nóstra si pe ficare din membrii ei, fratii nostri.

Nu vomu uitá nici o data, ci recunoscêndu cu multiamita adunca, ne vomu aduce aminte in tóta diu'a, la tóta ocaziunea, ca Maiestatea Sa au prochiarnatu „egal'a indreptatîre“ a popóreloru, pe care o putemu si suntemu datori a o pretinde dara in tóta privirea si noi, de care se ne folosimu cu zelu si veghere neprecurmata, cá de dreptulu celu mai scumpu si vitalu, si p' care-le debuie se ni-lu respecteze ficine, ca cine nu l'ar respectá pe acesta, acela ar vata má totodata legea fundamentala a statului, ar vatemá respectulu, cu care toti cetatienii, fara deosebire si esceptiune, suntemu datori 'naltei si espreseii vointii a imperatului. Demnitatea, intiepleptiunea, patriotismulu si maturitatea cetatianiloru se arata, precumu prin observarea

scrupuloasă a legiloru publice, totu asiá si prin intrebuintiarea, folosinti'a deplina a drepturiloru, care ne suntu concesse prin acele legi, ca asiá numai damu dovéda, ca scimu a le pretiuí, ca sentimu valórea binefacerei loru, ca nu uitamu ce datorie avemu catra natiune, catra patrie, catra viitoriu.

Petru diendu-ne totu mai multu de acestu adeveru, si, pe de alta parte, pazindu pentru totdeuna cea mai stricta legalitate in tóte lucrările si pasirile nóstre, concentrandu tóta intieleginti'a natiunala'a tierii in reuniunea nóstra, cu puteri unite si cu voie buna, invocandu ajutoriulu lui Dumnedieu, carele nici odata nu ne-'au parasitu si au spriginitu adese ori staruintiele nóstre inchinate intereseloru patriei, — vomu pasí spre implinirea, spre realisarea scopului reuniunei.

Se avemu sperantia in viitoriu, domniloru si fratiloru, ca fapt'a pe care o implinimu astadi este nobila si de bunu oguru, si-si va produce rodurile sale. Ori candu ne-am insoçitu de si numai momentanu pentru unu scopu publicu, de cate ori s'au ivitu trebuinti'a, de cate ori aveamu datorie de a apará interesele patriei, am datu marturie, ca scimu a ne ridicá mai presusu de interesele mici si particulare, ca avemu o inima si pentru acele generale. Astadi, insoçindu-ne spre unu scopu statornicu si traitoriu, damu inea si mai buna marturie, ca intielegemu datori'a, care convine fiecaruia din noi, de a inchiná o parte din activitatea sa, o parte din midilócele sale morale si materiale pe altariulu natiunei, a-lu binelui comunu.

Este scrisu, ca unde suntu doi in numele Domnului, acolo si elu este cu ei, si mai dîcu, ca unde suntu trei in numele binelui comunu, acolo este si simpati'a tierii cu ei; de aceea, domniloru si fratiloru, ne-am bucuratu si pan'-acumu de asta pretioasă simpatie si de aceea si

pe viitoriu ea nu ne va lipsí, ca noi totdeuna, delaturandu, respingêndu departe de noi privilegiile, interesele, ambițiunile particulare si personale — care, orbindu mintile si otravindu inimele ómeniloru, suntu adese ori cele mai mari si dujmane pedeci ale propasírei natiunale, prin urnare si acei generale — neclintiti si cu barbatie vomu merge totu pe calea aceasta.

Se avemu sperantia in viitoriu, ca sementi'a, pe care o respundimu astadi, cade pe pamentu manosu in inimele fragede, si nesticite ale tinerimeí nóstre, care este buna si studiósá si care se pregatesce cu zelu de a urmá, de a continuá si mai bine decatu noi, lucrările incepute de noi; ea este aceea, care are se mostenésca viitorulu, si este o mare si dulce mangaere pentru noi, pentru acei din noi mai cu séma, carii amu si trecutu peste o diumatate si cea mai buna a vietiei nóstre, a fi siguri de pe acumu, ca urmasii nostri, ca asta buna si nobila junime nu va remané indereptulu nostru, ci ne va intrece in tóte virtutile, in zelulu studiosu, in aplicarea catra sciintia si desvoltare morala, in curatieni'a si barbati'a caracterului, in amórea invapaiata, in credinti'a neclintita catra patrie, catra scump'a-ne muma natiunea. —

Aceste dîse pan' acumu, binevoiti a le privi domniloru, cá dîse din partea comitetului; acu dati-mi voie a mai spune si doue cuvinte cá din partea mea. Dupa judecat'a mea comitetulu provisoriu, — compusu de dnii: baronulu Nicolau Vasalco, Leonu Ciupercovicu, Orestu Reni, Ioane Sbiru si Leonu Popesculu, si carele astadi incheie misiunea sa, are meritulu mare si insemnatu, de a fi datu espresiune dorintiei si trebuintiei semtite de noi, de a fi lucratu cu zelu, cu activitate si energie pentru realisarea reuninii, elu este care, luandu iniciativ'a in asta privire, au facutu si au dobanditu invoirea statuteloru, elu este care au adunatu

subscrierile. care, terminandu aceste, are bucuri'a de a ve vidé adunati astadi la invitarea lui; au meritatu dara bine de caus'a nátiunala si ve propunu domniloru, cá se-i aratamu cu unanimitate multiamirea nóstra, sculandu-ne cu totii.

Discursulu

D. canonicu etc. Timoteu Cipariu tîenutu in adunarea Asociatiunei etc, in 29. c. n. Iuliu 1862.

Abia suntu 9 lune, de candu cu alta ocaziune cutezasemu inaintea unei adunari stralucite romanesci, rare si aprense de amorea nátiunei sale, cutezasemu dícu a esprime cu tota sinceritatea si libertatea, inse in puține cuvente, ceea, ce fia carele din noi o semtiamu din adunculu anemei; una corda numai atensesemu, si ea oscilá, pre catu de doliosu in anemele noastre, atatu de amaru in unele cuscientie rele, ce nu potu suferi nece memori'a trecutului fora spaima si ingrijiare pentru venitoriu. Si éta, cá éراسi mai cutezu si a dou'a ora ami luá cuventu se graescu in aintea unei inca mai numeroase si mai stralucite adunari despre unele obiecte, care de una parte dupa convictiunea mea se tîenu strinsu de scopulu societatei nostre, si carele, de nu voliu grai io astadi despre ele, totu voru cautá in urma ore-candu se devena obiectu cuventarei altuia séu altor'a, inse din alta parte éراسi potu se supere unele cuscientie, carele de si curate si fora reutate, ne avendu inse acelesi convictiuni cu a mea, pote se voru aflá in catuva neplacutu atense de oscilatiunea acestei corde de nou pulsate.

Inse Domniloru, pre campulu literaturii se cere si mai multa libertate si mai multa patientia, de cumu ar crede ceneva. Libertate pentru convictiunile si discusiunile proprie, — patientia pentru convictiunile si discusiunile straine. In literatura, care e si unulu din obiectele societatei nostre, are se domnesca adevéru, er' adevéru de multe ori atatu e de ascunsu chiaru si din aintea omeniloru, celu cerca intr'adensu, catu si cu lumin'a aprensa adese ori nu se pote vedé. In via-ti'a politica, in carea adevéru si dereptatea, aceste doue colonne ale ei, inca sear' cadé se domnesca, — pentru cá se se puna capetu discusiuniloru desierte si certelorú, s'a aflatu mai comodú mai totu deun'a, a inchide gúr'a ómeniloru, si a taliá muculu penei scrietoriloru, cá-ce in adevéru une ori erau nesuferite, atatu de ticalóse erau amendoue, si a suscitui in loculu adevé-

verului aflatu dereptatei curate autoritatea. Inse in literatura asta nu se pote, celu puçinu nu se pote indelungu, er' autoritatea, carea pote se a introdusu canduva si undeva in literatura, déca a tîenutu indelungu, caus'a nu a fostu insasi autoritatea simplemente, ci autoritatea basata pre ratiuni si argumente, candu autoritatea nu a fostu autoritatea personei, ci autoritatea seau poterea argumentelorú si ratiuniloru ei; unde autoritatea nu crá autoritate seca, ci insasi poterea adevéruului imbracase numai numele autoritatei.

Domniloru, dupa aceste premise, cauta se veniu la însusi obiectulu discursului meu, carele pote se atinga puçinelu si de person'a mea; si marturisescu cá am de cugetu, a me dechiará cu tota francheti'a, si a nu me crutiá nece pre mene insumi, candu va cere trebuenti'a; din contra, rogandu pre toti literatii nostri, cá se benevoliesca, a nu dá nume de autoritate nece unei dintre lucrurile mele literarie, ci a le cosiderá numai si numai cá fapte particulare, cari nu pretendu nece-candu a fi pretiuite mai multu, de catu aduce cu sene adevéruulu principia-loru, ratiuniloru si argumentelorú, pre care suntu basate. Rogarea si dorirea mea este si va fi totu deun'a, cá in ainte de a pronunciá ceneva judecata condemnatoria, mai antaniu se lie la critica strinsa si principia-le si cosecentiele deduse in operile acelea, si apoi déca acestea nu voru poté sustiené crisea; atunci si lucrurile mele voru fi despoliate de sene si de ori ce meritu, si nu va mai fi trebuintia de a aruncá in ochii publiculu, cá numai autoritatea le sustiene.

Dati-mi inse, Domniloru, asia ve rogu, puçinica gratia, cá, deca se ar' poté in scurtu, se ve descriu tota procedur'a ce o am urmatu in cercetarile mele filologice, inca din anii celi mai verdi ai vietii mele, cercetari indelungate, in cari am imbetraniu, si cari mi au frantu sanetatea si mi au storsu partea cea mai mare a puçineloru mele venituri, chiaru candu erau mai subtile, pentru cá se ajungu la unu resultatu ajutoriu literaturii romane. Fruptulu acestoru cercetari suntu operele publicate in respectulu limbei romanesci, si mai antaniu Principia-le de limba si scriptura publicate in „Organu“ la anii 1847 si 1848, inse neterminate, de cari pote ca celi mai multi astadi seau nece de cumu seau prea puçinu-si voru mai aduce amente. Pre urm'a acestora au urmatu“ Elementele de limb'a rom. dupa dialecte si monumente vechie, Analectele literarie, si alte disertatiuni ocasionali, totu in respectulu acest'a, pana

ce urindumise de lupte necurmate, am depus condei-ulu, si am juratu, că nu voliu semi aperu principia-le si sistem'a in contr'a nemenuia si că, deca operele mele nu voru se fia in stare a se apară pe sene, nece nu voru merită se mai fia altmentrea aperate.

La a. 1860 in Oct. adunanduse una comisiune, pentru asi dá parerea asupr'a unui planu de ortografia, recomandatu de ministerulu de atunci, unui planu, la vederea caruia ori-carui romanu, carele sia studiatu sisi améza limb'a nu potea se nu i se redice perulu in capu, s'a desbatutu acésta cestiune vitale pentru literatur'a nóstra; conclusulu acestoru desbateri s'au depusu in protocolulu acelei comisiuni si s'a publicatu. Nu au lipsitu inse si dupa acesta comisiune, carii erasi s'au plansu in contr'a nu sciu carei autoritati, in care plan-soria, marturisescu, ca erasi mi se parú a se reinnoi nemultiemirea vechia cu sistem'a si principia-le ce le profesuescu. Au aruncatu comisiunei, că si candu ea nu ar' fi luat la destula cercetare principia-le, ce le a adoptatu, si asia au lucratu arbitrarie fora capetenuiu. Inse Domniloru, in contr'a acestei insinuatuni, cutezu a provocá la marturi'a acelor multi prea demni barbati, carii seau cá membrii ai comisiunei seau si altmentrea au fostu de fația, se marturisesca, deca nu s'au facutu desbaterile, asupra toturoru obiectelor cõsemnate in protocolu, cu tota seriositatea si cu de amenuntulu, cu tota prolisitatea cata potea se sufere unu terminu mai puçinu de una septemana. Inse imputatorii se parura a fi in acea opiniune, cumu ca in adunarele comisiunei nu s'a desbatutu ceva nece s'a cercetatu mai prelargu, de catu ce se afla insemnatu in protocolu; se pote inca cá imputatorii voru fi crediendu cumu ca comisiunea nu a lucratu alt'a, de catu, ca unulu a dictatu protocolulu, ér' celi alalti l'au suscrisu. Care deca s'ar fi templatu asia, neindoitu, cá comisiunea ar' meritá tota imputatiunea. Inse, Domniloru, prea bene ve este cunoscutu, cá intre alte lipse multe, ne lipsescu si ne lipsira chiaru si la comisiunea de atunci stenografi, carii se descria din cuventu in cuventu totu ce s'a graita in senulu comisiunei din partea fia-carui membre. Carii de nu lipsau, si comisiunea scapá de imputatiuni nemeritate si io insuni de aceea invinuire, cá am dictatu protocolulu.

Domniloru! Io de candu me affai cu ceva precepere, totu de un'a me semtii cu ore-care veneratiune catra cartile betrane romanesci. Mai antaniu curiositatea me tragea catra ele, se vediu: Cumu vorbeau bietii strabunii nostri? Vorbeau eli cá noi, ori altmen-

tre? Apoi dupa ce petrecui un'a, nu me multiemii numai cu atat'a, ci curiositatea me portá si mai incolo, cá se vediu cá ore alte carti totu asia seau mai betrane vorbescu aceeași limba si inca totu mai altmentrea? Eca motivulu antaniu, ce me impinse in cursulu cercetariloru mele: curiositatea! Presupunenduse inse, ca gramatic'a romana mi-o sciamu bene, cá cartile besericesci in limb'a loru mi-erai cunoscute deplenu, cá sciam ce diferentia este între limb'a Ternovanului, de carele me tieniu eu, si între limb'a Margineanului, care in tota joi'a se affá in Blasiu cu brendia au cu pome, între a Mocanului, carele amblá cu vasa, a Selagianului si altoru tienuturi, din cari se affau studenti la scole.

Din astea sciam, cá nu toti romanii din Transilvani'a vorbescu intru una forma, ci unii dicu hieru, altii fieru, altii ceru, asemenea unii piele, altii pchiele, altii pcoiele, altii chiele; si asemenea mii si mii; cu tote cá toti acestia sunt romani, unulu cá si altulu. In urma am cunoscutu, cumu vorbescu si celi din Ungari'a, din Moldova, din Bucovina'a, si din Tier'a romanescã.

Intru atat'a varietate Domniloru, a limbei romanesci dupa tienuturi si dupa carti betrane, marturisescu, cá prèlesne am potutu se veniu la acelu cugetu, cumu ca, pre urm'a limbei besericesci, de si romanii nu toti vorbescu totu intru una forma, de acea inse in scrisu e de lipsa se scriemu numai intru una forma si nu in mai multe. Pentru cá, Domniloru, deca vomu scrie toti, carele cumu amu invetiatu a vorbi a casa la parentii nostri, unii dintru unu tienutu altii dintru altulu, nu pote se urmeze alt'a, de catu una confusiune de limbe, cá la Babilonu, pana ce in urma nu ne vomu mai poté intielege unulu cu altulu. Si atunci, ce erá se fia de limb'a romanescã? Neindoitu, chiaru cea ce se templá cu limb'a sasésca, care numera adi atate dialecte in Transilvani'a cate sate sasesci. Ci sasii, cá nescari omeni cu mente si practici, vediendu atata diferentia in limb'a loru vulgare, se convinsera, ca nu le e de nece unu folosu, se scria sasescẽ fia-care cumu vorbesce, ci nepotendu affá nece unu midilocu, pentru cá variatiunea acumu trecuse tota mesur'a, se socotira se scria toti nemtiesce, fiendu cá asta limba e un'a si regulata, si din carte toti o potu invetiá asia de bene, catu de pre cartea nemtiesca se cetesca sasescẽ.

Romanii nostri inca aveau limb'a besericesca, carea e mai regulata de catu multe dialecte de ale nostre, alesu ortografi'a ei e mai etimologica. Cu acesta limba si ortografia se folosira pré bene romanii in de

lungu tempu. Si meritá, cá acesta limba si acesta ortografa se se lié de base pentru limb'a si literatur'a romanescă cea profana. De acea si convictiunea mea erá si fú si este, cá dela formele si ortografi'a acestei limbe se nu ne abatemu de catu acolo, unde cercetarile filologice ne demustra, ca in limb'a beserecesca se afla smentela cá si in vorb'a altoru tiente; dupa ce sciutu este, cumu ca limb'a beserecesca de astadi inca nu se formá dupa ore-cari regule scientifique, ci e numai unu dialectu, cumu adeca se vorbea in Romania mica in seclulu trecut, si care l'au adoptatu traducatorii cartiloru beserecesci din acelu seclu, Damaschinu, Clemente, Cesariu etc.

Remanea dar', pentru cá se indereptamu smentelele limbei beserecesci, se aflamu unu principiu certu, cá se nu nilu restorne ori-ce ventu. Si acestu principiu nu poté se fia altulu, Domnii miei, decatu celu etimologicu, ori vomu scrie cu slove, ori cu litere.

Acestu principiu e adoptatu inca înainte de mene mai de demultu, si astadi mai ca nu este literatu intre romani, care de jure au celu puçinu de facto se nulu recunosca. Er' fautorii si patronii principiului foneticu, dupa carele se scria fia-carele cumu vorbesce, nu e (de facto) recunoscutu, pre catu sciú io, de nemenea; si chiaru, celi ce se marturisescu alu recunosc de uniculu principiu in ortografia, in adeveru nulu urmeza, ci pre totu pasulu-i vedi, cuiu se légana si se atragu de principiulu etimologicu cá de unu magnete. Adeveratii fautorii ai fonetismului si celi mai cosecenti, si au implenit rol'a de multu, cumu au fostu Molnar, cu ortografi'a lui cea germanica, pre care l'au urmatu Clemens, Marki, si altii, carii nu i mai numescu, ca-cii unii inca suntu in vietia; se vediura inca si unele carti romanesci tiparite la Viena si la Buda cu ortografia unguresca, inse imitatorii le au fostu pré puçini si au repausatu impreuna cu productele lor, carile remasera numai dreptu curiositate, inca de multu. De principiulu foneticu dar' nece ca mai pote fi vorba, si cene-lu mai apara astadi, se pare ca séu nu au studiatu istori'a ortografiei romanesci, séu ca inca nu e in claris despre ceea ce voru se dica cu acestu terminu. De unde nece nu mai lungescu vorb'a, de catu ca oserbezu, cumu cá pentru unii atatu de multu remasi in apoi, nemica le pote veni mai la socoteia, de catu se le suatuimu, se se tienia de cirilice, si se dé buna pace literelor latiné.

Inse, Domniloru, si principiulu etimologicu, carele cumu amu vediutu, e asia dicundu recunoscutu de toti-

nu a potutu aduce pace si cointielegere intre filologii romani. Causele au fostu mai multe, si suntu si pana astadi; si mai alesu:

I. Cá unii dintre literatorii nostri, se au intensu si mai de parte in urmarea etimologiei, de cumu este de lipsa. Din asta cauza, precumu unii erau preocupati cu ore care deferentia speciale catra vre-una alta limba romanica, pr. francesca, au italiana, credeau, si credu unii si pana astadi, cá in ortografia, cá si in tota tiesetur'a limbei romanesci, nu se pote ceva mai bene si mai aptu, de catu a ne dá cu totulu in imitatiunea unei séu altei limbe din acestea. Asia Kőrösi in „Luntrea din a-ante“ cu totulu urmeza ortografi'a italiana, intru atat'a catu si pre u finale alu nostru-lu muta in o finale italianescu, scriendu cá eli lungu, multo etc. in locu de lungu si multu.

Totu asia scriea si D. consiliaru Budai, carele se suatuise a dá si una gazeta romanescă in Lembergu, unde locuia, si pote si altii, de carii io nu sciú, si cari chiaru din acea cauza, cá plecara pre una cale, ce nu e naturale limbei romanesci, nusi potura castigá urmatori sistemii lor. Ci numai pre ici-colea mai vede ceneva cate una remasitia din asta sistema supranotandu in scrierile celoru de alta sistema, cumu este: dopo, ero, co etc. in locu de dupa, éra, ca.

De ortografi'a romanescă dupa cea francesca, adeveratulu nu am nece una scire, si se pote ca nu s'a facutu nece una incercare in astu respectu; bunulu sensu aparendu intru asta parte si pre celi mai entusiasticii francicole, de ai imita si pana in ortografia. Ci imitarea in stilu, si adoptarea a mii de vocabule francesci dupa pronuncia si form'a cea mai francesca, carea intre tote formele romane e cea mai corupta, ne e pré bene cunoscuta tuturor, si ne citte urechile de resunetulu lor, candu audimu totu intensu repetiendune: orgoliu, voyage, tablo, reson si cate si mai cate fora numeru.

II. Alta cauza e, ca romanulu nu sia studiatu inca destulu formele gramatice ale limbei sale, ci celi mai multi gramatici au luat in ainte formele, bune rele, ale patriei seau tienutulu lor, le au adoptatu de corecte fora examine, si leau pusu de mustre in operile lor. De unde cu tota recunoscerea principiului etimologicu, totu nu se poteau scapa de influenti'a fonetismului; de esemplu, candu Bucurescenii scriu: pitiere in locu de pitiore, éreamu in locu de eramu etc. De acestia se tienu si aparatorii celi mai noi ai lui pe in locu de pre, macaru ea cartile beserecesci scriu

mai totu pre si form'a pre e mai corecta, fiindu respundietoria formei latine per, unde r nu se lapeda in limb'a romanescă, ci se strapune înainte de e, precumu si italianulu dice si scrie sempre nu sempe, din form'a latina semper. Adevverulu este, ca pre multe locure se dice numai pe, inse nu pretotendenea; mai tota tier'a romanescă, si in Trnia Selagenii si celi din Ungari'a pronuncia пъ si in adevveru mai cu cosecentia, ca ce se scie, cumu ca mutele buzate b, p, m, v, f, nu sufere bucurosu pre e, de nui urmeza ajutoriu alta vocale mole e au i, ci lu scaimba in ъ. pr. върѣжн in locu de вѣрѣжн lat. betranus-veteranus, пѣкат in locu de пекат, мѣдѣж in locu de медѣж, вѣдѣж in locu de ведѣж (ci apoi vezi, vede etc.), фѣтѣж in locu de фетѣж (ci фегѣ, fete); de unde si pre, deca se lasa r afara, vene a se pronuncia пъ er' nu ne. Care destulu demustra, că de ne vomu luá dupa fonetismu, nu mai putemu se ajungemu nece la regula, nece la unitatea limbei, macaru ca fora aste doue conditiuni fundamentali, nece limba nu pote esiste.

III. A trei'a, si pote si mai cu potere, e una durerosă causa, care de si este prea naturale la inceputulu cultivarei fia-carei limbe, totusi pré multa impiedecare pune latirei unei sisteme pre catu se pote mai regulate in scriere. Si ast'a e tendenti'a, de a facilitá tote pre catu se pote, inca si mai multu de catu se pote, chiaru si cu stricatiunea si impiedecarea culturai. Lasu, Domniloru, ca la inceputu, suntu multe greutati pentru introducerea unei ortografii etimologice regulate, si de aceea avemu tota trebuinti'a de a suferi si unele neregularitati de una-candata, ce le numimu concessiuni pana la unu tempu, adeca pana vomu avé cu totii tempu de a ne invetiá mai bene limb'a, pana ce literatii nostri voru studiá mai cu de amenuntulu intregu tienutulu filologicu alu limbei romane. Acestea concessiuni totu din asemene cause fara admise si de comisiunea din 1860, precumu se cunosce din protocolulu aceleia. Inca se cuvene se avemu patientia si se fimu toleranti in catuva chiaru si in tempulu celei mai mari culture literarie, si se nu ne prea vetemanu, deca in viéti'a privata nu toti omenii se tenu strinsu de sistema, ci mai facu si cate una smentela ici-colea, cumu vedemu ca se templa chiaru si la francesi, germani etc. Totu ce nu se pote suferi, si totu ce e rusinatoriu, e numai, deca omenii de litero si de cultura voru se despretiaesca regula, si chiaru in publicu voru se ésa cu unele modure de scriere, cari demustra ca nu si-au studiatu limb'a mai multu de catu ori care plugariu seau viniariu.

Din asta tendentia de a facilitá tote, chiaru si ortografi'a macaru si cu coruptiunea limbei, se nascura acele atate semne in ortografi'a romanescă, care pre strainu la antani'a vedere lu aducu la acea parere, ca limb'a asia impenata e vre unu dialectu slavicu: polonu, au bohemicu: si nece in mente nui vene, se fia dialectu romanu. Inse si asta sistema potea se se sufere la inceputu, pana candu omenii, si celi mari cá si copii, nu aveau cunoscentia destula gramatica a pentru asiceti limb'a fora semne. Er' dupa ce tempulu fasieloru a trecut, celu puçinu a trebuitu se treca, si dupa ce a venitu tempulu se amblemu una data in pitiore, — e lucru tristu a vedé cumu unii inca totu se mai razima de alu treilea pitioru, si inca se paru, ca voru cá limb'a romanescă se nu mai ajunga a amblá in doua pitiore, ci numai in 4 branci seau in cargia. Si ce e mai de mirare, e ca unii literati ai nostri intrebuintieza atari semne (comele de asupr'a vocaliloru) chiaru spre a impená cele mai esorbitanti etimologie, precumu in dopo, cu o comate in fine, carele va se dica ъ, er' pentru o dinainte ce suna cá u, uitandusi a mai pune semnu.

Nu dîcu inse io cu acestea, c'a limb'a romanescă nu pote se sufere in ortografia nece unu semnu — ci numai nu se cade a introduce semne de prisosu si nefundate pre nece una regula naturale a limbei. Semne, ce se potu suferi si de multe ori cauta a se si intrebuintiá, suntu semnele accenteloru, carele si in celealalte limbe romanice in tote le aflamu intrebuintiate atatu spre desemnarea tonului catu si din alte cause. Care in limb'a romanescă cu atatu e mai necesariu, cu catu aliurea am aratatu, cata influentia are tonulu in limb'a romanescă intru scaimbarea vocaliloru intre sene. Apoi semnele accenteloru suntu una parte mai intregietoria a alfabetului latinu, cu carele au descensu de una data dela romani la popora-le romane. Er' codele de suptu consunante si comele de asupr'a vocaliloru, nu suntu de catu cá unele zale legate de pitiorulu unor'a si cá pen'a de huhurezu in crest'a celoru alalte.

(Vá urmá.)

Decursulu adunarei generale II. a Asociatiunei romane literarie, tienute in 28, 29 si 30. Iuliu 1862 in Brasiovu.

(Capetu.)

In 30. Iuliu siedinti'a se deschise cu intonarea „rugatiunei romanului“ apoi se verifi

cà protocolulu siedintiei trecute. D. Laurianu fù primitu in siedintia aceea cu strigari de „se traiésca.“ — D. Babesiu citì raportulu comisiunei, ce a cercetatu computulu, apoi acest'a se primì cu puçine observatiuni. Se citì apoi proieptulu comisiunei despre bugetulu anulu viitoriu, unde vinu inainte si urmetórele : 1. Se se asemne pentru secretariulu secundariu unu onorariu de 200 f.; 2. pentru servitori, lemne si trebuintiósele in cancelarie 140 f.; 3. Poetulu nostru nationalu Andreiu Muresianu unu onorariu de 50 galbeni; 4. tineriloru dela facultati unu ajutoriu de 1200 f.; 5. 200 f. pentru tineri cuaficati in meseria; 6. pentru inmultirea cartiloru istorice 100 f.; 7. pentru rjutorarea tinerimei dela gimnasiale din Blasiu si Brasiovu spre cumperarea cartiloru 60 f.; 8. Pentru tiparirea acteloru asociatiunei etc. 300 f. 9. Trei premii la espusetiune de cate 20, 10 si 5 galbini; 10. Se se dea Domnisiórei Elisa Circa unu suveniru din ce se va aflá mai frumosu dintre obieptele espuse; 11. Se se publice concursu la cea mai buna carte economica cu premiu de 100 f.; 12. Patru premii de cate 25 fiorini pentru invetiatorii, cari voru fi produsu mai multi fraguri; 13. 100 f. pentru acelu tineru, care va aratá pana la adunarea viitóre progresu in stenografia; 14. Pentru acei membrii ai comitetulu carii nu siedu in Sibiiu se se asemenea unu ajutoriu de cate 100 f. —

Proieptulu acest'a se luà indesbateru seriósá; insemnamu din acést'a mai vertosu observarile asupra puntulu ajutóreloru pentru studinti. Scimu istor'a fonduki juristiloru din Sibiiu si cunóscemu decisiunile comitetulu aduse in acea privire; destulu ca tréb'a ajutóreloru tinerimei se regulà in siedinti'a generala de acum asiá, ca Comitétulu asociativnei va avea de aprimá bani de ajutóre dela oricine si sub ver ce conditiune, ce nu este contra scopulu asociatiunei. Comitetele juristiloru remanu in fiintia, caci

ele nice nu se potu desfiintia de catra Asociatiune. Totu meritulu acestei decisiuni sanetóse ilu are D. Dr. Laurianu, carele cu argumente fórté puterice si-sciù spriginí propunerea; adunarea primí cu „se traiésca“ in delungatu vorbirile DSale in acesta respectu. — Puntulu alu 12 alu proiectulu comisiunei se modificà asiá, ca nu invetiatorii, ci ori cine se capete premiile de 25 f. pentru fragari. Intielegemu bine intentiunea comisiunei proiectatóre, dara nici pana astadi nu ne e chiaru scopulu ce-lu putù avé adunarea generala prin modificatiunea de mai sus; e tristu ca clas'a invetiatoriloru nostri e asiá puçinu considerata in tóte stratele populatiunei nóstre. V. Romanu propuse, ca incai daca s'au doboritu acele cateva premiele pentru invetiatorii, adunarea se hotaresca vrunu altu premiu pentru ori-ce feliu de productiune, care insa se fia destinata singuru pentru invetiatorii, si au atinsu cu deosebire, ca doresce, cá clas'a invetiatoriloru se afle pe viitoriu consideratiunea ce i se cuvine din partea Asociatiunei, de órece densii sunt antaiulu si celu mai insemnatu factoru alu letárei culturei in poporu — uniculu scopu alu asociatiunei nóstre. Propunerea acést'a insa fù respinsa; dar' nu avemu ce face!

Urmà apoi conformu programei impartirea Asociatiunei in sectiuni, lucru care se deslegà fórté curéndu decidienduse, „ca cine vré se fia membrulu cutarei septiuni, are de a se insciintia la comitetu si cum vor fi membrii de ajunsu, indata voru incepe a lucrá.“ — Unii insa asteptau cu totulu altu ceva dela asemenea impartire.

Loculu de adunare pe anulu viitoriu este Blasiulu si dio'a 3. Augustu, si Eselenti'a Sa metropolitulu Siulutiu si-esprimà bucuri'a sa pentru alegerea luculu si dorinti'a ca si Blasiulu se se onoreze cu presinti'a unui publicu catu mai numerosu.

Se facù dup'aceea alegerea oficialiloru in

loculu celor ce risignara, de secretariu secundariu fù alesu D. Ioane Rusu, admin. prot. in Sibiiu, de casieri D. Ioane Brote din Resinari, si de controloru D. Alesandru Bacu oficialu din Sibiiu.

In fine se mai alesera de membrii onorari ai asociatiunei urmatorii DD. Georgiu Sionu, poetulu, Odobescu, redactorulu „Revistei romane,” D. G. N. Nanu, Ionescu, Rosetti, si Cogalniceanu, cari toti fura primiti cu aplause. Mai departe se primira de membrii onorari, preotulu evangelicu Akner, geografulu Bielz si Finali, contele Mikó si Váradi.

Dupa tóte acéste D. Sionu 'si esprimà dorinti'a, cá comitetulu se se puna in corespundintia cu mai multi romani zelosi de dincolo, caci densulu spera multu ajutoriu dela asemenea pasu, ba este convinsu ca insusi statulu romanu va dá spriginire.

Se cití apoi o scrisóre de salutare din partea oficiului de acum alu Dobocei langa care erau adause si actele, ce toema le publicamu si noi, pentru infiintierea de scóle primarie. In finea acelei scrisori se recomandà asociatiunei proiectulu scolaru amintitu spre a'lu face se fia imitatu si in alte parti ale Romaniei nóstre. Cu tóte aceste prelanga tóta marea importantia a acelui proiectu, prelanga tóta lips'a ardiétóre de scóle, nu se luà in nici o socotéla; si mearu, catu ar efeptuí asociatiunea prin védi'a ei morala si in respectulu acest'a. Audimu in sa, ca pe sub mana se detera bune promisiuni. Se speramu dara!

In fine D. Presiedinte incheià siedintiele prin o vorbire scurta si frumósa; dup'aceea Eselent. sa Metropolitulu multumi Dlui presiedinte pentru ostenintiele sale, recomandà apoi la toti fratietatea si iubirea de aprópelui. Mai cantà corulu junimei inca odata „rugatiunea romanului” si cu acésta se finira tóte.

Sciri scolastice.

Oficiulu comunei Resinari, in urm'a incuviintiare; rugarei loru pentru infiintierea unei scóle normale

publice si a unei scóle reale mici, a datu inca inainte cu 3 septemani urmatoriulu raportu, carele s'au si inaintatu la Inaltulu Guvernu

Inclitu Magistratu Scaunalu!

Considerandu cerintiele timpului si inmultitele trebuintie ale locuitorilor comunei Resinari, intre cari si marea necesitate de institutu scolasticu bine organizatu, diregatori'a nostra comunala inca din anulu 1857 a facutu pasii necesari, cá scól'a nóstra simpla populara de acum, se se organizeze intro scola principala (normala) cu publicitate, langa care se se mai infiintieze si o scóla reala inferióra de doa clase.

Marea trebuintia de o scóla principala publica in opidulu nostru nu póte fi supusa la nice o indointia, éra lips'a de o scóla reala se póte de ajunsu cunósce din modulu ocupatiunei locuitorilor nostri lipsiti totalu de pamentu cultivabilu, cumu si din impregiurarea ca in tota Transilvani'a nóstra nu existe pentru Romani, in cari inca s'a tresvitu acumu de multu spiritulu industriei si alu comerциului nici una scola reala.

Staruintiele barbatiloru fruntasi ai comunei nóstre din anii trecuti avura acelu resultatu imbucuratori, ca inaltulu Ministeriu de cultu si invetiamentu a incuviintiatu infiintierea susu diselor scóle in comun'a nóstra, care inalta decisiune ni sau fostu si comunicatu prin ordinatiunea inaltei locutiintie de atunci dtdo 13. Octobrc 1857 Nr. 11553/1283.

Cu tóte aceste din cause nesciute acea inalta decisiune nu s'au pusu in lucrare nici pana astadi, deci representati'a comunei nostre de acumu din preuna cu antisti'a petrunsa fiindu de marea trebuintia a acelor scóle, a hotaritu de nou in anulu acest'a, protocolaru, ca scóla proiectata se se puna in lucrare. Protocolulu acelei decesiuni unanime dtdo 18. Maiu a. c. se alatura aici sub A in extractu.

Subscrisulu oficiu comunalu in urm'a acestei hotariri a datu in 26. Maiu a. c. o rugare la Eselenti'a sa supremulu direttore scolasticu si episcopu Andreiu baronu de Siaguna, cá se binevoésca a midilócí la locurile cuvenite infiintierea scóleloru de multu proiectate. Eselenti'a sa Domnulu Episcopu prin hotarire dtdo 30. Maiu v. a. c. Nr. Cons. 445 a binevoitu a aplacidá si aprobá drept'a rugara a comunei nóstre si precumu se póte vedea din acea laudata ordinatiune aici sub B. in copia alaturata — au demandat acestei deregatorii, ca se se faca lefi cuvenite pentru invetiatori si doi catecheti si pentru estradarea loru se se céra invoirea stepanirei mai inalte politice.

Spre a implini această favoritoare ordinațiune comunitatea noastră în ședința ei din 29. Iunie a. c. a hotărât toate salariile de lipsa pentru personalul profesororal.

Ne luăm voia a atura aici sub C în extractu și protocolulu ce cuprinde acea deciziune, din care se învedereza ca comunitatea, privind școlile înființate de unu singuru institutu școlasticu a cunoscutu a fi de ajunsu pentru acele unu catechetu, care însa se n'abia alta ocupațiune; și numerulu de doi ori chiaru trei catecheti recomandati de Eselenti'a sa supremulu directoru sau paratu prêmare și de prisosu, mai vertosu caci parochulu gr. catolicu din locu va trebui se remana și dupa aceea de catechetu pentru tinerimea sa cu l'êfa de acumu, și prin acestu numerulu catechetiloru institutulu totu va esi de doi. —

Deci leșle fipsate de comunitatea noastră în ședința susu numita sunt următoarele:

1. La școl'a principala la patru invetiatori fiacarui cate 350 fi. v. a. pe anu, cari facu 1400 fi. — cr.

La fie care din invetiatori cate unu relutu de lemne pe anu de 16 f. 80 cr. și bani de quartiru cate 16 f., cari la olalta dau suma de . 131 f. 20 cr.

2. La școl'a reala pentru doi invetiatori êrasi cate 350 fiorini v. a. pe anu, facu . . . 700 f. — cr.

La fiecare din invetiatorii acesti doi relutu de lemne cate 16 f. 80 cr. v. a. și bani de quartiru 16 fi. care facu . . . 65 f. 60 cr.

3. Pentru unu catechetu alu întregulu institutulu êrasi salariu anualu de 350 f. relutu de lemne 16 f. 80 cr. și bani de quartiru 16 f., cari facu . . . 382 f. 80 cr.

4. La directorele institutulu, care are a fi unulu dintre invetiatorii aceștiași, peste leaf'a de invetiatoriu o remunerațiune anualu de . . . 100 f. — cr.

5. Unu adiunctu de invetiatoriu cu 150 f. l'êfa, relutu de lemne 16 f. 80 cr. și bani de quartiru 16 fi. v. a. . . . 182 f. 80 cr.

Sum'a dela tote aceste 2962 f. 40 cr.

Salariile a) pentru catechetulu unitu, care cu privire la numerulu celu micu de prunci de școl'a uniti, — pôte fi pe totdeauna că și pana acum fângintele parocu din comuna, b) pentru invetiatorea de lucru a feteloru c) pentru invetiatoriulu din apertința Riu — sadului și d) pentru unu pedelu, remanu cele fipsate pana acumu și aplacitate de multu dela locurile mai inalte.

În privința leșiloru de nou creande vine a se însemnâ ca, la școl'a noastră populara, ce vremu a o reorganiza, și astadi sunt în funcțiune 4 invetiatori cu leși sistemisate și anume:

- a) Invetiatoriulu clasei I. cu salariu anualu fipsu-
de 157 fi. 50 cr.
b) Invetiatoriulu clasei II. cu salariu de 157 » 50 »
c) Invetiatoriulu de clasa III. cu leafa
anualu de 262 » 50 »
d) Invetiatoriulu clasei IV. cu salariu de 315 » — »
e) Adiunctulu de invetiatoriu cu leafa a-
nualu de 94 » 50 »
Afara de acêștia fiacare arc unu relutu de lemne
de 16 fi. 80 cr. și bani de quartiru de 16 fi. pe anu,
cari dela toti dau suma de 164

Cu totulu 1151 fi.

Acêșta suma se țiene asiadara de banii aplacitati și pana acumu a se dá din cas'a alodiala; ar mai veni a se adauge la acestia numai câtulu cerutu spre implinirea sumei de 2962 f. și 40 cr. adica sum'a de 1811 f. și 40 cr., că se se pôte croi și statiori pe de plinu tote salariile susu aratate ale invetiatoriloru de școl'a principale și reale.

Deci subscrișulu oficiu comunalu îndresnesce cu tota reverința a rugâ prin acêșta pre inclitulu magistratu scaunulu în numele comunei pe care o reprezentêza, că inclitu-acelasiu se binevoêșca a mîdiloci dela locurile mai inalte încuviințierea estradarei în totu anulu din casa nostra alodiala a sumei de una mie optu sute unspredece fiorini și 40 cr. v. a. (langa câtulu ce se da pana acumu) spre scopulu organizării școlii principale și reale în Resinari adica spre statiorirea leșiloru personalulu acelu institutu în modulu cerutu și mai sus aratatu.

Din aici sub D. alaturat'a consemnare se învedereza, ca cas'sa nostr'a alodiala este în stare totu de una a purtâ pe usioru aceste spese.

Resinari, 7. Iuliu 1862.

(subscrierile)

Varietati.

Anunțiu de prenumeratiune la „**Tesaurulu de monumente istorice** pentru Romani'a, atatu din vechiu tiparite calu și manuscripte cea mai mare parte straine, adunate, publicate cu prefațiuni și note ilustrate de A. Papiu Harianu, ese odala pe luna în fasciôre de cate 4 côle. Costa pentru Transilvani'a și partile ei pe anu 14 fiorini, pe 1/2 anu 7 fiorini; pretulu se primesce și în bancnote austriace. — Redacțiunea e în Bucureșci, unde se facu și abonamintele la Redactorulu în Batiste, strat'a Gratieiloru, cas'a D-nei Pucșienescu.

Din acésta întreprindere de mare pretiu ne sosira pana acuma doue brosiure, cari contienu o prefatiune unu articulu „Bathasar Walther si altu articulu intitulatu, scurta si adeverata descriere a fapteloru lui Ion Mihaiu. Domnulu tierei romanesci, culésa cu credintia in curtea lui din Tirgoviste de catra Baldasare Walther celu teneru din Silesi'a, anulu 1599, publicatu in originalulu latinu si in traducere romana.

Spriginirea, care se cere si pe care o merita acésta întreprindere laudabila credemu ca nu va lipsi nici din partea compatriotiloru redactore lui — Romanii Transilvani.

La redactiunea „Amicului scólei“ se afla deschisa o lista de prenumeratiune pentru doritori.

Felurimi. Parocolu evangelicu din Gusteritia, eruditulu Ackner, pe care ilu denumise si adunarea nóstra generala de membru onorariu alu asociatiunei, a repozatu in dilele aceste si in 15. Augustu i fù inmortentarea. Fiei tierên'a usióra!

Comunicatiuni sciintifice mici. Despre unele veri fôrte calduróse. In anulu 1132 pamentulu a priimitu crepaturi din cauza caldurei si tóte putiurile din departamentulu Alsacia (Francia) si chiar Rinulu a secatu. In anulu 1152 caldur'a era asia de mare in Europa in catu in multe locuri s'au coptu ouele puse in nisipu. In anulu 1160 o multime de soldati au muritu de caldura in batali'a de la Bel'a. In anii 1303 si 1304 s'a uscatu riurile Sena, Loire, Rinu si Dunarea intr'atita in catu ómenii le au trecut cu piciórele uscate, asemenea era o caldura fôrte mare in verile aniloru 1393, 1394, 1440, 1538, 1539, 1540, 1541, 1556, 1615, 1658 si 1678. In anulu 1718 n'a ploatu in Franci'a si Germani'a nici odata in tóta vara, de la Aprilie pana la Octobrie, d'acea grâulu pe campu s'a parlitu, riurile s'au secatu si tóte teatrele in aceste terri erau inchise din ordinulu politiei, fiind-ca au muritu unii in teatru de caldura, termometrulu aratá pana la 36° R. in umbra! In acestu anu s'a aratatu in Europ'a fenomenulu curiosu, ca in nisce gradini de póme udate desu, arborii au inflorit in acestu anu de doue ori! In secolulu alu 18-lea erau anii 1748, 1754, 1760, 1767, 1778 si 1779 fôrte caldurosi. Dar in secolulu nostru, caldur'a, a inceputu cu vestitululu anu 1811, candu s'a aratatu comet'a cea mare intorcënduse dupa 3000 de

ani, si atunci erá o caldura cuversitóre; in anulu 1818 s'a inchisu mai tóta vara teatrele din caus'a caldurei, care a ajunsu atunci la 35° R. In memorabilele dile ale lui Iunie in anulu 1831 (dilele revolutiunei in Paris care au resturnatu tronulu lui Carolu) caldur'a erá de 35° R. in anulu 1835 riulu Sena din Parisu par'ca s'a uscatu de caldura. — In Iunie anulu 1850 (anulu cholerei) termometrulu a aratatu 24° R. Dar caldur'a cea mai mare care póte s'o rabde omulu, este de 40 sau 45 grade; insa se întâmpla nenorociri mari si la grade mai mici de caldura.

(Natur'a.)

Spre a departá din apartimentele sale muscele, cari, mai cu séma in climate calduróse suntu o adeverata plaga a ómenirii, se recomandá d'o gazeta botanica cultivarea unei plante fôrte placute, anume „*Apocynum androsaemifolium.*“ care se póte cultivá fôrte lesne atatu din semintia catu si prin taiarea de ramuri (boutures) sau prin despartiri de radecina. Plant'a formédia unu arbustu frumosu, totu d'a una verde, cresce lesne in óle de pamentu (ghiveci) se întinde in multe ramificari, are nisce frandie frumóse lungulete d'o culóre verde inchisa, produce a profusiune de mii de flori mici de culóre alba si rosa de forma margaritereloru (muguets) cari in totu timpulu verei respandescu unu mirosu placutu aseminat cu celu alu floriloru de portucalu. Aceste flori suntu curse de musce, ele coprinde unu felu de miere care atrage pe musce si le retiene, flórea apoi se inchide si inabusesce pe causca prinsa, dupa acésta se redeschide din nou, astufelu cá aceiasi flóre póte prinde d'a rendu cincii musce si numai dupa acésta se vestezesce.

— Doctorulu F. W. Morris la Halifax a adresatu la „*American Medical Times*“ o epistola, in care recomanda cá unu midulocu specificu in contra versatniui plant'a numita „*Saracenia purpurea*“ (Indian. cup.) Acestu remediulu arata eficacitatea sa in tóte gradele morbului si c'o grabnicia atatu de mare in catu dupa trecere de doue spre diece ore disparu tóte simptomele morbului. Daca se pune vaccinulu intr'o infusiune a acestef plante (*Saracenia*) perde indata puterea sa vaccinatoria. „*Moniteur universel*“ alu Franciei atrage atentiunea mediciloru la acestu remediulu si adaoga ca in spitalurile Scotiei noue s'a facutu multe cercari, cari tóte au datu rezultatulu celu mai bunu. Terminá dicendu: N'avemu dreptu a ne pronuntia in acésta cestiune, daru nu ne putemu opri d'a desceptá atentiunea mediciloru.

(Romanulu.)